

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 143/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **EOS KSI Slovensko, s.r.o.**, Prievozská 2, Bratislava, zastúpenej Remedium Legal, s.r.o., Prievozská 2, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3CoCsp/27/2023 z 31. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením krajského súdu uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Uplatňuje si tiež nárok na náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým bola sťažovateľke (ako žalovanému) uložená povinnosť zdržať sa výkonu dobrovoľnej dražby nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva [REDACTED] pre katastrálne územie [REDACTED], ktoré sú v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobcov, a to až do právoplatného skončenia veci na okresnom súde. Išlo o v poradí druhé rozhodnutie vo veci nariadenia neodkladného opatrenia, pretože prvé rozhodnutie okresného súdu bolo krajským súdom zrušené pre nedoručenie návrhu na vydanie neodkladného opatrenia sťažovateľke v rozpore s § 331 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3. Žalobcovia sa v konaní vo veci samej domáhajú určenia neexistencie záložného práva sťažovateľky k nehnuteľnostiam z dôvodu premlčania úverovej pohľadávky, a preto aj premlčania záložného práva.

4. Okresný súd neodkladné opatrenie vydal, pretože podľa jeho názoru žalobcovia predbežne osvedčili zánik primárneho záväzku (k dispozícii mali rozhodnutie súdu) – a síce úverovej pohľadávky banky ako právnej predchodkyne sťažovateľky. Žalobu o určenie neexistencie záložného práva pritom založili na tvrdení, že pokiaľ je premlčaný primárny záväzok, premlčané je aj záložné právo. S ohľadom na doručení výzvu sťažovateľky súd považoval za osvedčenú potrebu poskytnúť ochranu žalobcom formou neodkladného opatrenia, a to tým skôr, že ide o obydlie žalobcov, ktoré podlieha osobitnému režimu ochrany. Ustálil, že obmedzenia vzniknuté sťažovateľke (len na určitý čas) nedosahujú takú intenzitu ujmy, ktorú by mohli utrpieť žalobcovia v prípade straty ich obydlia.

5. Krajský súd sa v plnom rozsahu stotožnil s odôvodnením okresného súdu a navyše uviedol, že žalobcovia osvedčili potrebu ochrany ohrozeného práva, keďže niet pochyb o tom, že sťažovateľka vykonáva právne úkony vedúce k realizácii výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou. Naliehavosť potreby dočasnej úpravy pomerov strán sporu (nebezpečenstvo bezprostrednej ujmy hroziacej žalobcom) je dané realizáciou dražby predmetných nehnuteľností, ktorými žalobcovia uspokojujú svoje bytové potreby.

II.

6. Sťažovateľka pred všeobecnými súdmi argumentovala absenciou dôvodov na nariadenie neodkladného opatrenia s odkazom na osobitné inštitúty, ktoré slúžia na ochranu vlastníckeho práva žalobcov (napríklad žaloba o neplatnosť dražby). Ďalej namietala, že v prospech žalobcov už boli nariadené dve neodkladné opatrenia (v iných konaniach), a teda ide v poradí už o tretie, resp. štvrté neodkladné opatrenie, pričom už len pôvodné neodkladné opatrenia bránili sťažovateľke vo výkone záložného práva viac ako päť rokov.

7. Sťažovateľka podanou ústavnou sťažnosťou namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia (a *de facto* aj rozhodnutia okresného súdu), ktoré sa nevysporiadali s jej zásadným argumentom týkajúcim sa opakovane vydávaného neodkladného opatrenia.

III.

III.1. K aplikovateľnosti záruk obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. Rozhodovanie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v súdnom konaní možno považovať predovšetkým za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 222/04, II. ÚS 37/00, II. ÚS 46/00, I. ÚS 46/00). Nie každým neodkladným opatrením sa však rozhoduje o právach a záväzkoch občianskej povahy, a preto sa nie v každom prípade bude aplikovať čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na to musia byť splnené určité podmienky.

9. Po prvé, právo, ktoré je predmetom hlavného konania i konania o nariadení neodkladného opatrenia, musí byť právom občianskym v autonómnom význame tohto pojmu. Po druhé, je nevyhnutné skúmať povahu neodkladného opatrenia, jeho cieľ, účel a dopad na predmetné právo. Vo všetkých prípadoch, keď možno považovať za preukázané, že neodkladným opatrením bolo fakticky rozhodnuté o občianskom práve alebo záväzku bez ohľadu na dĺžku jeho trvania, je čl. 6 dohovoru použiteľný [rozsudok veľkého senátu Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 15. 10. 2009 vo veci Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06, § 84 – § 85].

10. V prejednávanej veci je predmetom konania vedeného pred všeobecnými súdmi rozhodovanie vo veci neodkladného opatrenia dotýkajúceho sa výkonu majetkových práv, a to v rozsahu, ktorým sa sťažovateľke prikazuje zdržať sa výkonu záložného práva k predmetným nehnuteľnostiam zriadeného na zabezpečenie záväzku vyplývajúceho zo zmluvy o poskytnutí úveru. Ide teda o oblasť upravenú normami súkromného práva, pričom predmetom meritórneho rozhodovania *pro futuro* (žaloba o určenie neexistencie záložného práva) je typické občianske právo uplatňované medzi subjektmi súkromného práva – sťažovateľkou ako záložným veriteľom a žalobcami ako vlastníkami predmetných nehnuteľností, ktoré sú zálohom. V autonómnom ponímaní ide nepochybné o oblasť spadajúcu pod výraz práva a záväzky občianskej povahy.

11. Pokiaľ ide o druhú podmienku, ktorej splnenie sa vyžaduje pre aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednávany prípad, ústavný súd konštatuje, že aj táto je v konkrétnych okolnostiach veci splnená. Neodkladné opatrenie má priamy (aj keď len dočasný) dopad na občianske právo tvoriace predmet budúceho meritórneho (hlavného) konania. Neodkladné opatrenie plní primárne zabezpečovaciu funkciu vo vzťahu k predmetu prejednávanému v (prípadnom) hlavnom konaní (meritum veci).

12. Požadovaným neodkladným opatrením sa žalobcovia ako dlžníci domáhali dočasného pozastavenia možnosti sťažovateľky dosiahnuť uspokojenie pohľadávky siahnutím na majetok (obydlie) žalobcov. Nariadenie neodkladného opatrenia preto zasahuje do postavenia sťažovateľky ako záložného veriteľa. Podaním žaloby žalobcovia v hlavnom meritórnom konaní spochybňujú legitímnosť samotného nároku sťažovateľky ako záložného veriteľa.

13. Za týchto okolností ústavný súd konštatuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru sa v okolnostiach posudzovanej veci aplikuje.

III.2. K namietanému zásahu do práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie:

14. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností, teda ak by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (m. m. IV. ÚS 282/2019, IV. ÚS 12/2018, IV. ÚS 259/2020).

15. Z podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta, že sa súdy nevysporiadali s pre vec podstatným argumentom, a síce so skutočnosťou, že vo vzťahu k nehnuteľnostiam už v iných konaniach bolo dvakrát vydané neodkladné opatrenie. Zároveň dodávajú, že tak súdy urobili napriek výslovnému pokynu krajského súdu, ktorý prvé neodkladné opatrenie zrušil.

16. Krajský súd vo veci postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP a v plnom rozsahu poukázal na odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu (čo urobiť mohol).

17. Odôvodnenia rozhodnutí súdu prvoinštančného súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Pre ústavnú udržateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu je preto potrebné zohľadniť nielen odôvodnenie v ňom obsiahnuté, ale aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktoré bolo v príslušnom odvolacom konaní napadnuté a následne aj preskúmané (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, III. ÚS 342/2017, IV. ÚS 87/2020).

18. Vo vzťahu k namietanej absencii odôvodnenia zo strany krajského (a okresného súdu) je potrebné konštatovať, že ani rozhodnutie okresného súdu neobsahuje výslovnú odpoveď na argumentáciu sťažovateľky týkajúcu sa opakovaného nariadenia neodkladného opatrenia. Ani to však nemusí znamenať, že bolo porušené právo sťažovateľky. Je tomu tak preto, lebo obsahom základného práva na spravodlivý proces je právo na také odôvodnenie, ktoré zodpovie najdôležitejšie otázky vznesené účastníkmi konania, teda súdy nie sú povinné zohľadňovať každý argument a každú námietku vznesenú účastníkmi konania, ale len také, ktoré považuje za dôležité. Preto je potrebné zodpovedať otázku, či táto námietka bola pre rozhodovanie súdov vo veci vydania neodkladného opatrenia podstatná.

19. Námietka sťažovateľky je v posudzovanom prípade spojená ani nie tak s otázkou, či súd správne vyhodnotil, že je potrebné bezodkladne upraviť pomery účastníkov konania, ale súvisí so zásadou proporcionality, ktorá má byť pri rozhodovaní o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia zohľadňovaná. Ak totiž sťažovateľka namieta skutočnosť, že vo vzťahu k žalobcom a predmetným nehnuteľnostiam ide už o štvrté neodkladné opatrenie, potom taká argumentácia smeruje len k posúdeniu, či táto okolnosť mohla na pomyselných miskách vážne závažiť v prospech sťažovateľky (napriek potrebe bezodkladne upraviť pomery medzi účastníkmi konania). Princíp proporcionality totiž vyžaduje, aby strana, ktorej má byť neodkladným opatrením uložená povinnosť alebo obmedzenie, ním nebola obmedzená spôsobom neprímeraným povahy veci. Súd pri úvahe o nariadení neodkladného opatrenia musí zohľadniť aj skutočnosť, že v konaní o neodkladnom opatrení je povinný poskytnúť súdnu ochranu nielen strane, ktorá sa domáha nariadenia neodkladného opatrenia, ale zároveň aj tej strane, proti ktorej neodkladné opatrenie smeruje. Strana, proti ktorej neodkladné opatrenie smeruje, preto môže byť obmedzená iba do takej miery, aby neodkladné opatrenie nemalo za následok reálne znemožnenie ochrany jej oprávnených záujmov.

20. Je zrejmé, že okresný súd posudzoval rozhodovanú vec aj s ohľadom na tieto princípy, avšak uzavrel, že „... *Obmedzenia (len na určený čas) vzniknuté žalovanému nedosahujú intenzitu ujmy, ktorú by mohli utrpieť žalobcovia pri strate ich obydli. Samotná strata bývania je zásahom do práva na rešpektovanie obydli a každý, komu takýto vážny zásah hrozí, musí mať možnosť predložiť primeranosť takeho opatrenia na súdne preskúmanie (rozsudok ESLP č. 19003/04 a č. 27183/04)...*“. Ďalej uvádza, že „*Odklad výkonu záložného práva neodníma toto jeho právo. Zároveň mu s prihliadnutím na jeho predmet podnikania a ekonomickú situáciu nemôže odkladom výkonu záložného práva vzniknúť ťažko napravitelná ujma, keďže záložné právo na sporných nehnuteľnostiach (zapísané na liste vlastníctva) mu zostáva zachované. Naopak ohrozenie žalobcov sa z pohľadu súdu javí aktuálne ako mimoriadne vysoké.*“.

21. V posudzovanej veci tu teda na jednej strane stojí žalobcami osvedčené riziko, že v prípade, ak nebude neodkladnému opatreniu vyhovené, prídu (vrátane maloletých detí) o obydlie (ktoré je obzvlášť chránené). Predbežne osvedčili, že pohľadávka je premlčaná, a preto je tu možnosť, že bude premlčané aj samotné záložné právo. Na druhej strane je tu podnikateľský subjekt, ktorého (dočasne) obmedzili v tom, že na čas nesmie vykonať záložné právo, avšak samotné právo mu zostáva zachované. Dočasnosť tohto obmedzenia treba síce vnímať aj s ohľadom na predchádzajúce neodkladné opatrenia, avšak to nič nemení na tom, že minimálne do rozhodnutia vo veci samej ostane záložné právo zapísané na nehnuteľnostiach v prospech sťažovateľky. Napokon poukazuje ústavný súd aj na § 334 CSP, ktorý umožňuje zrušiť vydané neodkladné

opatrenie v prípade, ak odpadnú dôvody, pre ktoré bolo nariadené. Tu je však potrebné vnímať aj samotnú argumentáciu sťažovateľky, ktorá sa aj v priebehu konania nebránila tým, že by neplánovala dražbu vykonať, ale tým, že žalobcovia sa vedia brániť aj potom, ako dražba prebehne (čo zrejme len opakovane poukazuje na to, že hrozba je skutočná, reálna a riziko výkonu záložného práva mimoriadne vysoké).

22. Je zrejmé, že predchádzajúce neodkladné opatrenia nemali vplyv na rozhodovanie všeobecných súdov v konaní o návrhu žalobcov na vydanie neodkladného opatrenia. Logickým, jasným a zrozumiteľným odôvodnením hrozby, ktorá bola v okolnostiach posudzovanej veci podstatnejšia ako obmedzenia uložené sťažovateľke, ani okresný súd, ani krajský súd neporušili právo sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces, a to napriek tomu, že sa ku konkrétnemu argumentu sťažovateľky nevyjadřili.

23. Napokon ústavný súd dodáva, že nie je pravda ani to, že by súdy rozhodli v rozpore s pokynmi krajského súdu uvedenými v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí. Krajský súd totiž v tomto rozhodnutí zrušil nariadené neodkladné opatrenie výlučne z dôvodu, že sťažovateľke spolu s vydaným neodkladným opatrením nebol doručený aj návrh žalobcov na vydanie neodkladného opatrenia (čo je v rozpore so zásadou kontradiktórnosti konania), teda vec meritórne neskúmal. Iba v závere odkázal na to, že „... *po vrátení veci bude opätovne úlohou súdu prvej inštancie rozhodnúť o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia potom, čo doručí žalovanej návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom v rozhodnutí sa vyporiada so všetkými tvrdeniami strán sporu, ako aj s podstatnými námietkami žalovanej v odvolaní*“. Z uvedeného je pritom zrejmé, že tento pokyn krajského súdu okresný súd v plnom rozsahu naplnil, a preto ani v tomto bode nevzhliadol ústavný súd žiadne porušenie.

24. Na podklade uvedených skutočností je napadnuté uznesenie krajského súdu, ktorým bolo potvrdené ako vecne správne rozhodnutie súdu prvej inštancie o nariadení neodkladného opatrenia, podľa ústavného súdu ústavne udržateľné. Námietky sťažovateľky podľa názoru ústavného súdu nesignalizujú takú príčinnú súvislosť medzi nimi a sťažovateľkou označenými právami, ktorá by zakladala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

25. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

26. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uplatnenými stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu